ଉପସ୍ଥାପନା – ସଙ୍ଗୀତା ନାୟକ
ଡ଼ି.ଏ.ଭି. ପବ୍ଲିକ୍ ସ୍କୁଲ, ବ୍ରହ୍ମପୁର

ରାଘବଙ୍କ ଲଙ୍କା ଯାତ୍ରାନୁକୂଳ

ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ

କବି ପରିଚୟ

କବିସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ରୀତି ଯୁଗର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବି ଭାବରେ ପରିଚିତ । ସେ ସପ୍ତଦଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଘୁମୁସର ରାଜ ବଂଶରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ରାମତାରକ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରି ଦିବ୍ୟ କବିତ୍ୱର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ । **ବୈଦେହୀଶ ବିଳାସ, ଲାବଣ୍ୟବତୀ, କୋଗି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦରୀ, ସୁଭଦ୍ରା ପରିଣୟ, ରସିକ ହାରାବଳୀ, ଛାନ୍ଦ ଭୂଷଣ,** ନାନା ପୌରାଣିକ ଓ କାଳ୍ପନିକ କାବ୍ୟ ସହିତ ଅନେକ ଛାନ୍ଦ ଓ ଚୌପଦୀ ରଚନା କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲେ । **ଗୀତାଭିଧାନ** ନାମକ ପଦ୍ୟାତ୍ମକ ଶବ୍ଦକୋଷ ରଚନା କରି ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ଗୁଡ଼ିକର ରଚନା ଶୈଳୀ, ଆଳଙ୍କାରିକ ସୁଷମା ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣୀୟ ।

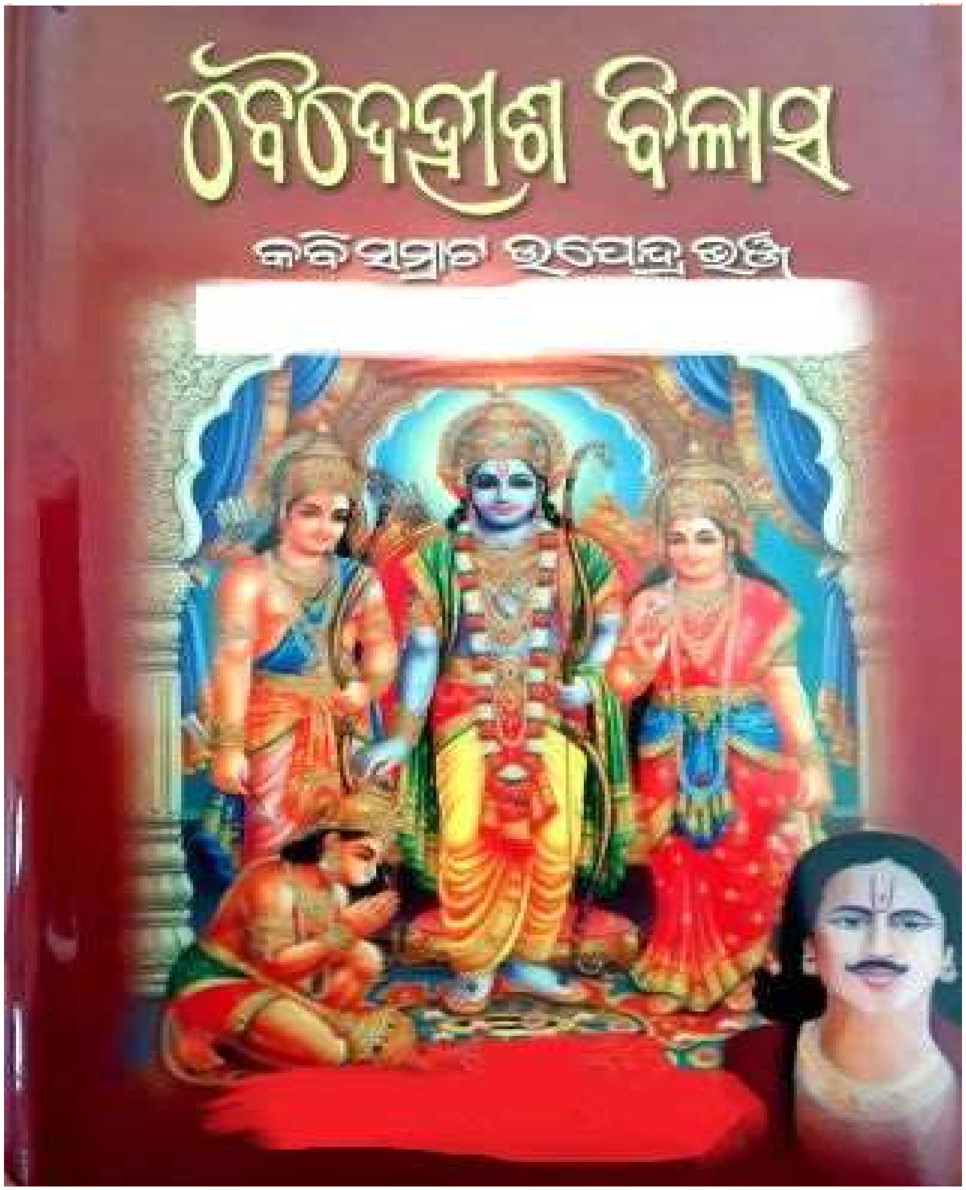

କବିତାର ସୂଚନା

ରାଘବଙ୍କ ଲଙ୍କାଯାତ୍ରାନୁକୂଳ ଶୀର୍ଷକ କବିତାଟି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ରଚିତ ରାମକାବ୍ୟ **ବୈଦେହୀଶ ବିଳାସର** ଚାଳିଶ ଛାନ୍ଦରୁ ଆନୀତ । ବ ଆଦ୍ୟବର୍ଣ୍ଣରେ ଲିଖିତ ଏହି କାବ୍ୟଟି **ବାଉନ ଛାନ୍ଦ** ବିଶିଷ୍ଟ । ପିତୃ ସତ୍ୟ ପାଳନ କରି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପତ୍ନୀ ସୀତା ଓ ଅନୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସହିତ ବନ ଗମନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ପଞ୍ଚବଟୀ ଅରଣ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଲଙ୍କାର ରାଜା ରାବଣ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଆସି ସୀତାଙ୍କୁ ଚୋରିକରି ନେଇଗଲା । ରାମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୀତାଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ ବନରେ ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ଜଟାୟୁ ନାମକ ଗୃଧ୍ରପକ୍ଷୀ ରାମକୁ ସୀତାଙ୍କ ଅପହରଣର ବାର୍ତ୍ତା ଦେଲା । ଏହାପରେ ରାମ କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟାର ରାଜା ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସହିତ ମିତ୍ରତା କରି ହନୁମାନ, ବାନର ସେନା, ଭଲ୍ଲୁକ ସେନାଙ୍କୁ ନେଇ ଲଙ୍କା ଜାତ୍ରା ମନସ୍ଥ କଲେ । ଏଣୁ ବିଶାଳ ସମୁଦ୍ରକୁ ପଥରରେ ପୋତି ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସମୁଦ୍ରରେ ସେତୁ ବାନ୍ଧିବା ବେଳର କଥା ଏହି କବିତାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରିୟତା, ଶବ୍ଦ ସଂଯୋଜନା ଓ ସମାଜ ପ୍ରତି ନୀତିନିଷ୍ଠ ବାର୍ତ୍ତା – ଏହି କବିତାର ଲକ୍ଷ୍ୟଣୀୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ।

ରାଗ – ଆଶାବରୀ

ବଳିଲା ରାଘବ ଆଶା ସୀତା ପ୍ରାପତିରେ
ବିଚାରିଲେ ସିନ୍ଧୁପୋତି ଯିବା ପର୍ବତରେ ଯେ ।
ବୁଡ଼ିଗଲା ପକାଇଲେ କପି ଯେତେଗିରି
ବୁଦ୍‌ବୁଦ ନ ଦିଶେ ଜଳ ଫିଫି କୃତ କରିଯେ ।
ବିସ୍ମୟି ନିଃଶ୍ୱାସ ତେଜି ବରୁଣ ପ୍ରସନ୍ନେ
ବିନାଶନରେ ଶୟନ ସେ ଦର୍ଭଶୟନେ ଯେ ।

ଶବ୍ଦାର୍ଥ –

ବଳିଲା – ଆଗ୍ରହ ହେଲା

ପ୍ରାପତିରେ – ପାଇବା ନିମନ୍ତେ

କପି – ମାଙ୍କଡ଼

ଗିରି – ପର୍ବତ

ବୁଦ୍‌ବୁଦ – ପାଣି ଫୋଟକା

ଫିଫିକୃତ – ଫିଫିକାର ଶବ୍ଦ

ତେଜି – ତ୍ୟାଗ କରି

ବରୁଣ – ଜଳଦେବତା

ବିନାଶନରେ – ବିନା ଅଶନରେ – ଖାଦ୍ୟବିନା

ଦର୍ଭ – କୁଶ

- **ବ୍ୟାଖ୍ୟା –**

  ସୀତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ନିମିତ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରୟାସ କଲେ । ସେ ପଥର ଦ୍ୱାରା ସେତୁବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ଲଙ୍କା ଯିବାପାଇଁ ସାଗର ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ବିଚାର କଲେ । ବାନର ସେନା ଯେତେ ପଥର ଆଣି ସମୁଦ୍ରରେ ପକାଇଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଗଭୀର ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଏଭଳି ଘଟଣାରେ ରାମ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ବରୁଣ ଦେବତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ କୁଶ ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇ ଅନଶନ ବ୍ରତ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

- **ବ୍ୟାକରଣ –**

  ତଦ୍ଧିତ – ରାଘବ – ରଘୁ + ଅ

  କୃଦନ୍ତ – ଶୟନ – ଶୀ + ଅନ

  ବିସ୍ମିତ – ବି–ସ୍ମି + ତ

  ସନ୍ଧି – ଶୟନ – ଶେ + ଅନ

  ନିଶ୍ୱାସ – ନିଃ + ଶ୍ୱାସ

  ଗଦ୍ୟରୂପ – ପ୍ରାପତି – ପ୍ରାପ୍ତି

  ସମାସ – ବିନାଶନ – ନ ଅଶନ – ନଞ୍ତତ ପୁରୁଷ

- ## କାର୍ଯ୍ୟପର୍ଦ୍ଧ –

୧) ୨ଗି ଲେଖାଏ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଲେଖ –

ସିନ୍ଧୁ, ପର୍ବତ, କପି, ଜଳ

୨) ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ଲେଖ –

ଆଶା, ନିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରସନ୍ନ

୩) ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ –

କ) ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ରଚିତ ପଦ୍ୟାତ୍ମକ ଶବ୍ଦକୋଷର ନାମ କ'ଣ ?

ଖ) ସିନ୍ଧୁକୁ ପୋତିବା ପାଇଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କାହିଁକି ସ୍ଥିର କଲେ ?

ଗ) କବିତାରେ ରାଘବ ଶବ୍ଦଟି କାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ?

ଘ) ବରୁଣଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର କ'ଣ କଲେ ?

ବିସ୍ମଇ ନିଃଶ୍ୱାସ ତେଜି ବରୁଣ ପ୍ରସନ୍ନେ
ବିନାଶନରେ ଶୟନ ସେ ଦର୍ଭଶୟନେ ଯୋ ।୩।
ବୁଧେ ଶୁଣ ଅନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଦଶଶିର
ବରଗିଲା ସେ ଶୁକ ସାରଣ କରି ଚାର ଯୋ ।୪।
ବିଭୀଷଣେ କହ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ପିତା ସରି
ବୁଝି ନ ବୁଝି କୋପି ତା ବାଣୀ ପିତା କରି ଯୋ ।୫।
ବିଭୂତିକି ଭୁଞ୍ଜୁଥିଲୁ ବିଭୂତିଭୂଷଣେ
ବଡ଼କୁଳେ ଜନମି ଶରଣ କି କାରଣେ ଯେ ? ୬।
ବୋଲ ଅଙ୍ଗଦକୁ ପିତା ଶତ୍ରୁ ଭକ୍ତି ପୁଣ୍ୟ
ବାଦ ରଚାଇ ପିତୃବ୍ୟ ବାହୁଡ଼ାଅ ସୈନ୍ୟ ଯୋ ।୭।
ବିହାୟସେ ବିହରି ସାଗର ଜିଣି ଯାଇ
ବର୍ତ୍ତିକ ସ୍ୱରୂପ ଧୃତ କେଁ କେଁ ଟିହୋ କହି ଯୋ ।୮।

Scanned by CamScanner

ଶବ୍ଦାର୍ଥ –

ବୁଧେ – ପଣ୍ଡିତ ମାନେ
ଦଶଶିର – ରାବଣ
ବରଗିଲା – ପଠାଇଲା
ଚାର – ଦୂତ
କୋପି – ରାଗିଯାଇ
ବିଭୂତି – ସୌଭାଗ୍ୟ
ବିଭୂତି ଭୂଷଣ – ସନ୍ନ୍ୟାସୀ
ପିତୃବ୍ୟ – ବାପାଙ୍କ ସାନଭାଇ
ବାହୁଡ଼ାଅ – ଫେରାଅ
ବିହାୟସେ – ଆକାଶରେ
ବିହରି – ବିଚରଣକରି
ବର୍ତ୍ତକ – ବତକ, ଟିଟିଭ ପକ୍ଷୀ
କେଁ କେଁ ଟିହୋ – ପକ୍ଷୀଧ୍ୱନି

- ବ୍ୟାଖ୍ୟା – ଅନ୍ୟଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ କ୍ରମେ ରାବଣ ନିଜର ଦୁଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶୁକ ଓ ସାରଣଙ୍କୁ ଦୁତ କରି ବିଭୀଷଣ ଓ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଲା । ସେ ଚାହୁଁଥିଲା ସେମାନେ ବିଭୀଷଣଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ବଡ଼ଭାଇ ପିତାଙ୍କ ଭଳି, ତାଙ୍କ କଥାକୁ ମନ୍ଦ ଅର୍ଥରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ରାଜଭୋଗ ଛାଡ଼ି, ଉଚ୍ଚ କୁଳରେ ଜନ୍ମହୋଇ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଶରଣ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏହା ସହିତ ସେମାନେ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦଅନ୍ତୁ ଯେ, ପିତାର ଶତ୍ରୁ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ନକରି ସେନା ମଧ୍ୟରେ ଝଗଡ଼ା ସୃଷ୍ଟିକରି ପିତାଙ୍କ ସାନଭାଇ ସହିତ ନିଜର ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ଫେରାଇ ନିଅନ୍ତୁ ।

- ବ୍ୟାକରଣ –
- ସମାସ – ଦଶଶିର – ଦଶଟିଶିର ଅଛି ଯାହାର – ବହୁବ୍ରୀହି
- ବିଭୂତିଭୂଷଣ – ବିଭୂତିଭୂଷଣ ହୋଇଛି ଯାହାର – ବହୁବ୍ରୀହି ସମାସ
- ବିଭୀଷଣ – ବିହୀନ ହୋଇଛି ଭୀଷଣତା ଯାହାର – ନିଷେଧାର୍ଥ ବହୁବ୍ରୀହି
- କୃଦନ୍ତ – କାରଣ – କୃ + ଅନ (ଆ)
- ଭକ୍ତି – ଭଜ୍ + ତି, ଧୃତ – ଧୃ + ତ

କାର୍ଯ୍ୟପତ୍ର

୧) ଭିନ୍ନାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଲେଖ – ବୁଧ, ପିତା, ବିଭୂତି, ବାଣୀ
୨) ଗଦ୍ୟରୂପ ଲେଖ – ପ୍ରାପତି, ଜନମି, ରଚାଇ
୩) କେଁ କେଁ – ଭଳି ଆଉ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ ଯୁଗ୍ମଶବ୍ଦ ଲେଖ ।
୪) ୧ / ୨ ଟି ବାକ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଲେଖ ।
କ) ରାବଣ ଶୁକସାରଣଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଭୀଷଣଙ୍କ ପାଖକୁ କି ବାର୍ତ୍ତା ପଠାଇଲେ ?
ଖ) ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ନିକଟକୁ ରାବଣ କି ସନ୍ଦେଶ ପ୍ରେରଣ କଲେ ?
ଗ) ରାବଣର ବର୍ତ୍ତାନେଇ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ନିକଟକୁ କିଏ ଆସିଥିଲେ ?

ବିଖ୍ୟାତ କରୁ ବିଂଶତିକର କହିବାର
ବୋଧ ଉଭୟ ଭୟରେ ପଳାଇ ସତ୍ୱର ଯୋ । ୯ ।
ବାହୁଡ଼ି ରାବଣେ କହି ଶୁଣ ଦେବ ରିପୁ
ବୋଇଲା ଅନୁଜ ଯିବି ସୀତାଙ୍କୁ ସମର୍ପୁ ଯୋ । ୧୦ ।
ବଞ୍ଚିଲୁଁ ଅଙ୍ଗଦେ ଅଙ୍ଗ ଦେବାରୁ କି ଧର୍ମେ
ବଜ୍ରାଘାତ ସମ ତଳ ପ୍ରହାରିଲା ବ୍ୟୋମେ ଯୋ । ୧୧ ।
ବାଜିଥିଲେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବା ପାତାଳେ ଭଜିଥିବ
ବିନ୍ଧ୍ୟ ଭାନୁ ତୋଷି ହେଲେ ବଞ୍ଚାଇ ଦଇବ ଯୋ । ୧୨ ।
ବଳ କେତେ ବୋଲୁଁ ବୋଲେ ଯେତେ ଶଙ୍ଖ ସେହି
ବାରି ରାଶିରେ ଜନିତ ତେତେ ଶଙ୍ଖ ନାହିଁ ଯୋ । ୧୩ ।
ବିତରଣେ ସାଗର କି ପାଞ୍ଚ ପଚାରିଲା
ବିହେ ରାମ କୁଶଶଯ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେଲା ଯୋ । ୧୪ ।
ବିରସକୁ ମନ୍ଦ କରି ମନ୍ଦହାସ ଜନ୍ମେ ।
ବୋଲେ କି କରିବ ଏଡ଼େ ହୀନ ପରାକ୍ରମେ ଯୋ । ୧୫ ।

- ଶବ୍ଦାର୍ଥ –
- ବିଂଶତିକର – କୋଡ଼ିଏ ହାତ
- ଅନୁଜ – ସାନଭାଇ
- ରିପୁ – ଶତ୍ରୁ
- ଦେବରିପୁ – ଦେବତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁ
- ଶଙ୍ଖ – ଲକ୍ଷକୋଟି ସଂଖ୍ୟକ
- ବିତରଣେ – ପାରିହେବା ନିମନ୍ତେ
- ବାରି – ପାଣି
- ପାଞ୍ଚ – ଉପାୟ
- ବିହେ – ବିଧାନ କରେ
- ମନ୍ଦ – ଅଳ୍ପ
- ମନ୍ଦହାସ – ସ୍ମିତହାସ୍ୟ

Scanned by CamScanner

- **ବ୍ୟାଖ୍ୟା** – ରାବଣର ଆଦେଶରେ ଶୁକ ଓ ସାରଣ ପକ୍ଷୀରୁପ ଧରି ଆକଶ ମାର୍ଗରେ ସାଗର ଡ଼େଇଁ ପକ୍ଷୀସ୍ୱରରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଅଙ୍ଗଦଙ୍କର କ୍ରୋଧର ଶିକାର ହେଲେ । ସେମାନେ ଫେରିଆସି ରାବଣଙ୍କୁ କହିଲେ ଯେ, ବିଭୀଷଣଙ୍କ ମତ ହେଉଛି – ସେ ସୀତାଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କଲେ ଲଙ୍କା ଫେରିବେ । ଅଙ୍ଗଦ ଯେଉଁ ବଜ୍ରାଘାତପରି ଚାପୁଡ଼ା ପ୍ରହାର କଲେ, ତାହା ବାଜିଥିଲେ ସେମାନେ ଚୁନା ହୋଇଯାଇଥଆନ୍ତେ କିମ୍ବା ପାତାଳକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତେ । ଦଇବ ଯୁଗରୁ ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଗଲେ । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସନ୍ୟବଳ ଶଙ୍ଖ ପ୍ରମାଣ, ସାଗରରେ ଯେତେ ଶଙ୍ଖ ନାହିଁ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ସୈନ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀରାମ ସାଗର ପାରିହେବାପାଇଁ କୁଶଶଯ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି ଜାଣି ରାବଣ ମନ୍ଦହସ ହସି ବିଚାର କଲା–ଏଡ଼େ ହୀନ ପରାକ୍ରମରେ ସେ କ'ଣ କରି ପାରିବେ ?

- **ବ୍ୟାକରଣ** –
- **ସମାସ** – ବିଂଶତିକର – ବିଂଶ କର ଅଛି ଯାହାର – ବହୁବ୍ରୀହି ।
- ଦେବରିପୁ – ଦେବଙ୍କର ରିପୁ – ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍‌ପୁରୁଷ
- କୁଶଶଯ୍ୟା – କୁଶରେ ତିଆରି ଶଯ୍ୟା – ମଧ୍ୟପଦ ଲୋପୀ କର୍ମଧାରୟ
- ହୀନପରାକ୍ରମ – ହୀନ ହୋଇଛି ପରାକ୍ରମ ଯାହାର – ନିଷେଧାର୍ଥ ବହୁବ୍ରୀହି
- **ସନ୍ଧି** – ବଜ୍ରଘାତ – ବଜ୍ର + ଆଘାତ
- ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର – ପ୍ରତି + ଉତ୍ତର
- **ଉପସର୍ଗ** – ପରାକ୍ରମ – ପରା – କ୍ରମ
- ବିଖ୍ୟାତ – ବି – ଖ୍ୟା + ତ
- ବିରସ – ବି – ରସ
- ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର – ପ୍ରତି – ଉତ୍ତର
- **କୃଦନ୍ତ** – ଧର୍ମ – ଧୃ + ମ
- ବିନ୍ଧ୍ୟ – ବିନ୍ଧ୍ + ଯ

କାର୍ଯ୍ୟପର୍ଦ୍ଧ

୧) **ବିପରୀତ ଶବ୍ଦ ଲେଖ** – ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ଜନ୍ମ, ପୁଣ୍ୟ, ବିରସ

୨) **ସନ୍ଧିବିଚ୍ଛେଦ କର** – ବଜ୍ରାଘାତ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର, ନିଶ୍ୱାସ

୩) **ବ୍ୟାସବାକ୍ୟ ସହ ସମାସର ନାମ ଲେଖ** – ବିନାଶନ, ଦର୍ଭଶୟନ, ବିଭୂତିଭୂଷଣ, ବିଂଶତିକର, ଦେବରିପୁ, ହୀନପରାକ୍ରମ

୪) **୨/୩ ଗି ବାକ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ –**

କ) ରାବଣର ବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣି ଅଙ୍ଗଦ କି ଉକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ?

ଖ) ମନ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ୱୟ ରାବଣଙ୍କ ନିକଟରେ କି ଉକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କଲେ ?

ଗ) ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ଚାପୁଡ଼ା ପ୍ରହାରରେ ସେମାନଙ୍କର କି ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥାଆନ୍ତା ?

ଘ) ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ସୈନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା କେତେବୋଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ୱୟ କଳନା କଲେ ?

ଙ) ସମୁଦ୍ର ତରିବା ନିମନ୍ତେ ରାଘବ କ'ଣ ପାଞ୍ଚୁଥିଲେ ?

ଚ) ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ରଚିତ କାବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ'ଣ ?

ଛ) ପଠିତ କବିତାଟିରେ କବି କେଉଁ ବାର୍ତ୍ତା ଦେଇଛନ୍ତି ?

ସମୀକ୍ଷା

- ସୀତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରୀରାମ ଲଙ୍କା ଯାତ୍ରାପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲେ ।
- ପର୍ବତ ଦ୍ୱାରା ସାଗରରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ସେ ଯୋଜନା କଲେ ।
- ବାନର ସେନା ଯେତେ ପଥର ପକାଇଲେ, ତାହା ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ିଗଲା ।
- ଏପରି ଘଟଣା ଦେଖି ଶ୍ରୀରାମ ବିସ୍ମିତ ହେଲେ ଓ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କଲେ ।
- ବରୁଣ ଦେବତାଙ୍କ ସହାୟତା ପାଇଁ ଶ୍ରୀରାମ ଖାଦ୍ୟ ତ୍ୟାଗ କରି କୁଶାସନରେ ଶୋଇ ବରୁଣ ଦେବତାଙ୍କୁ ପ୍ରର୍ଥନା କଲେ ।
- ରାବଣ କୂଟନୀତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ବିଭୀଷଣଙ୍କୁ ଲଙ୍କାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲେ ।
- ରାବଣଙ୍କର ବାର୍ତ୍ତାନେଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶୁକ ଓ ସାରଣ ବିଭୀଷଣ ଓ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲେ ।
- ବଡ଼ଭାଇ ପିତାଙ୍କତୁଲ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଭୀଷଣ କୌଣସି କଥାକୁ ମନ୍ଦ ନଭାବି ଲଙ୍କାକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ ବୋଲି ରାବଣ ଖବର ଦେଇଥିଲେ ।
- ପିତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ଶ୍ରରାମଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗଦ ସାହଯ୍ୟ ନକରି ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସହିତ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଫେରାଇ ନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ – ଏହାଥିଲା ରାବଣର କୂଟନୀତି ।
- ଶତ୍ରୁର ସୈନ୍ୟ ଆକଳନ କରିବାରେ ରାବଣର କୂଟନୀତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ।
- ଶୁକ ଓ ସାରଣଙ୍କ କଥାରେ ରାବଣ ଚିନ୍ତା କଲା ଯେ, ଶ୍ରୀରାମ ହୀନବଳ, ତେଣୁ ସେ ତାହାର କିଛି କ୍ଷତି କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ସପ୍ରସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ –

୧) ବିସ୍ମଇ ନିଶ୍ୱାସ ତେଜି ବରୁଣ ପ୍ରସନ୍ନେ,
ବିନାଶନରେ ଶୟନ ସେ ଦର୍ଭଶୟନେ ଯେ ।

୨) ବିଭୂତିକି ଭୁଞ୍ଜୁଥିଲୁ ବିଭୂତିଭୂଷଣେ,
ବଡ଼କୁଳେ ଜନମି ଶରଣ କି କାରଣେ ଯେ ?

୩) ବାଜିଥିଲେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବା ପାତାଳେ ଭଜିଥିବ,
ବିନ୍ଧ୍ୟଭାନୁ ତୋଷି ହେଲେ ବଞ୍ଚାଇ ଦଇବ ଯେ ।